

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa A. A., A. N., M. N., E. W., G. N., Ł. N.

i M. N.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie Śląskiemu

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 2022 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,

na skutek skargi kasacyjnej powodów A. A., M. N., A. N., E. W. i G. N.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 16 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa 650/20,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej powódki G. N.;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części;**
- 3. nie obciąża powodów kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W komparycji postanowienia Sąd Najwyższy wśród powodów nie wymienił M.W., gdyż pomimo wskazania go jako powoda w zaskarżonym wyroku faktycznie nie był powodem i nie zgłosił roszczenia, a ponadto Sądy obu instancji nie wydawały w odniesieniu do niego rozstrzygnięć. M. W. jest natomiast opiekunem prawnym powódki E. W. (k. 72,76, 228).

W związku ze skargą kasacyjną powodów A. A., M. N., A. N., E. W. i G. N. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa 650/20 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało ocenić dopuszczalność skargi kasacyjnej w części odnoszącej się do powódki G. N., która jest jednym z następców prawnych G. N.. Jak wynika z uzasadnienia skargi kasacyjnej (k. 588) podstawą określenia wartości przedmiotu zaskarżenia w przypadku powódki G. N. na kwotę 69 758,33 zł była cesja wierzytelności na jej rzecz przez dwóch pozostałych spadkobierców G. N. (zmarł [...] 2020 r., wcześniej dziedzicząc $\frac{1}{2}$ udziału w spadku po J. N. zmarłej [...] 2020 r., k. 494, 501; ostatecznie J. N. i G. N. dochodzili zapłaty kwot po 46 505,55 zł). Problem jednak w tym, że w chwili wydania zaskarżonego wyroku wartość interesu prawnego powódki wyniosła $\frac{1}{3}$ z tej kwoty, a zatem skarga kasacyjna była niedopuszczalna (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Powódka nie powoływała się na inne podstawy faktyczne i prawne uprawniające ją do dochodzenia całej wierzytelności swego poprzednika prawnego w chwili wydania zaskarżonego wyroku.

Cesja wierzytelności miała miejsce dopiero 25 lutego 2021 r. (k. 617). Skoro jednak ze względu na wartość przysługującego powódce udziału po G. N. nie przysługiwało jej uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej, to uprawnienia tego nie mogła nabyć na skutek późniejszej, tj. po wydaniu zaskarżonego wyroku, cesji wierzytelności. Poza tym należy mieć na uwadze treść art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 192 pkt 3 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c.

W konsekwencji skarga kasacyjna w części dotyczącej powódki G. N. polegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Jeśli chodzi o skargę kasacyjną w zakresie odnoszącym się do pozostałych skarżących, to należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W ocenie skarżących istotne zagadnienie prawne wynika z koincydencji dwóch systemów prawnych, tj. obowiązującego do 1989 r., gdy prawo własności doznawało licznych ograniczeń i pozbawienie własności obywatela z naruszeniem prawa często nie wywoływało skutków prawnych w postaci prawa do odszkodowania za bezprawne działanie organów państwa oraz obecnego systemu prawa zgodnego z Ustawą zasadniczą z 1997 r. oraz przepisami prawa unijnego, według którego prawo własności rodzi prawo i obowiązek Państwa do zapłaty odszkodowania.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na

przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Przedstawione przez skarżących jako istotne - ich zdaniem - zagadnienie prawne, nie spełnia wyżej opisanych kryteriów istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przede wszystkim bowiem nie zostało sformułowane tego rodzaju zagadnienie prawne, a jedynie skarżący wskazują z czego miałyby ono wynikać. Ponadto skarżący nie wskazują na kanwie jakich konkretnie przepisów zrodziło się to zagadnienie prawne.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej powodowie upatrują w oddaleniu przez Sad drugiej instancji ich roszczeń w całości, podczas gdy z uzasadnienia tego wyroku wynika, że zdaniem Sądu powodowie mieliby prawo co najmniej do połowy odszkodowania ze względu na ustalony fakt, że N. N. była współwłaścicielką w chwili wydania niezgodnej z prawem decyzji administracyjnej połowy przedmiotowej nieruchomości.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49,

z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiście naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej na tej podstawie, że jest ona oczywiście uzasadniona skarżący skoncentrowali się wyłącznie na jednej przyczynie oddalenia powództwa w wyniku reformatoryjnego wyroku Sądu drugiej instancji. Tymczasem Sąd odwoławczy wskazał też inne okoliczności uzasadniające takie rozstrzygnięcie, do których powodowie w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej w ogóle nie odnoszą się. Chodzi o wywody Sądu Apelacyjnego w kwestii braku wykazania przez powodów przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w postaci adekwatnego związku przyczynowego między wadliwą decyzją administracyjną z 1 sierpnia 1957 r. a szkoda polegającą na utracie własności nieruchomości. W szczególności Sąd odwoławczy zwrócił uwagę na istnienie w obrocie prawnym decyzji administracyjnej z dnia 23 lipca 1964 r. dotyczącej tej samej nieruchomości, która stanowiła przedmiot wadliwej decyzji z dnia 1 sierpnia 1957 r. Decyzją z dnia 23 lipca 1964 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w C. przejęło na własność Skarbu Państwa sporną nieruchomość; decyzja ta nie została wzruszona we właściwym trybie ani też nie stwierdzono jej wadliwości (k. 11/2, 15).

Wymaga podkreślenia, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny - wyodrębniony w oddzielnej

jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ, z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., mając na względzie szczególny charakter sprawy, który mógł zrodzić u powodów subiektywne przekonanie o słuszności dochodzonych przez nich roszczeń.

[as]

I.n